

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1979. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 23. JULIJA (JULY 23), 1942 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 145 Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Japonci se izkrkali na obrežju Nove Gvineje

Zavezniška bojna letala napadla invazijsko brodovje in potopila vojaški transport. Hitlerjeve legije se bližajo Rostovu. Britaka armada drži bojno črto pri El Alameinu in odbija napade osiščnih oklopnih kolon. Ameriške podmornice potopile tri japonske rušilce

Melbourne, Avstralija, 23. jul.—Japonske čete so se izkrcale pri Buni, Nova Gvineja, sto milj proč od Port Moresbyja, zadnje zavezniške pomorske baze severno od Avstralije. Neuradni opazovalci trdijo, da se je izkrcalo tamkaj 2500 japonskih vojakov.

Zavezniški letalci so bombardirali japonsko invazijsko brodovje in potopili vojaški transport in eno ladjo. Uradni komunikacije pravi, da so bombe in kroglice iz strojnice ubile več japonskih vojakov. Očitno je, da bodo Japonci skušali okupirati Port Moresby, kjer se nahajajo ameriške čete in bojna letala.

Moskva, 23. jul.—Vrhovno poveljstvo priznava, da so Hitlerjeve legije invadirale ozemlje pri Novočerkassku, ki je oddaljeno od Rostova, strateškega mesta, kjer se odpira pot proti Kavkazu, samo dvajset milj.

Druge nacijske kolone so došle v pokrajino Tsimljaskojo ob reki Don, ki leži v sredini med Rostovom in Stalingradom. Vrhovno poveljstvo priznava umik ruskih čet proti Rostovu.

Moskva, 22. jul.—Nemški tanki in motorne kolone so koncentrirane v južnem delu Donske kotline in pripravljene za sunke proti Rostovu in Stalingradu, pravi uradni komunikacije. Levo krilo nemške armade v bližini Voroneža je v smrtni nevarnosti zaradi uspešnih ruskih protinapadov.

V bitkah na fronti pri Voronežu so Nemci izgubili 10.000 vojakov. Število vključuje ubite, ranjene in ujetе vojake. Rusi so razbili tudi več nemških tankov in motornih vozil. Moskva radiopostaja je naznanila razširjenje vrzeli med pozicijami nacijskega vojaštva na severozapadni strani Voroneža. Rusi so reokupirali več strateških točk in zadali sovražniku težke udarce. Položaj ruskih čet na južni fronti je še akuten.

Casnikarska agencija Tass poroča, da Nemci izgube 3000 do 4000 vojakov dnevno samo v bitkah z Rusi na fronti pri Voronežu. Sovjetske topniške baterije so razbile 122 nemških tankov v enem dnevu.

Druge poročila pravijo, da so Rusi reokupirali glavne mostove čez reko Don pri Voronežu. Poskus glede obkrožitve ruskih čet se je izjalovil. Sveže nemške in rumunske čete so bile zagnane v boj proti Rusom, toda slednji so odbili vse napade.

Italijanske čete prihajajo na južno fronto. Nemško poveljstvo je napelo vse sile, da doseže progo železnice, ki vodi iz Pervoznavke do Lihaja, kjer se spoji z železnico Moskva-Rostov. Nemške čete podpirajo bombniki v vojnih operacijah proti Rusom. Rusko poveljstvo pravi, da so Nemci izgubili čez tri tisoč bojnih letal v zadnjih dveh mesecih.

Kairo, Egipt, 22. jul.—Angleži so razbili 50 osiščnih bojnih letal v napadu na vojaško letališče pri El Dabi, pravi vrhovno poveljstvo. Britske bojne ladje bombardirajo Matruh, osiščno mornarično bazo v Libiji ob Sredozemskem morju.

Britska osma armada drži 40 milj dolgo bojno črto pri El Alameinu kljub srditim napadom osiščnih kolon. General Claude Auchinleck, poveljnik te armade, je dovil novo taktiko v operacijah proti osiščni oboroženi znanosti.

Vodja bunda priznal krivdo

Oče saboterja skušal izvršiti samomor

Hartford, Conn., 22. jul.—Gerhard Wilhelm Kunze, vodja Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije, je pred federalnim sodiščem priznal, da je bil špijon za Nemčijo in Japonsko. Pred desetimi dnevi je zanikal, da je pošiljal važne militaristične informacije Nemčiji in Japonski.

Kunze je bil pred nekaj tedni prijet v Mehiki, kamor je pobegnil v novembru preteklega leta, in pripeljan v Ameriko. On se nahaja v jetnišnici okraja Hartforda. Kunze je bil postavljen pod poroštvo \$50.000.

Samo eden izmed petih oseb, ki so bile aretirane na obtožbo špionaže, se taji krivdo. To je rev. Kurt E. B. Molzahn, luteranski pastor iz Philadelphije. Obravnava proti njemu se prične 28. julija. Trije drugi so priznali krivdo. Ti so dr. Otto Wilhelm iz Chicaga, dr. Wolfgang Ebelt iz El Pasa, Tex., in grof Anastazy Vonsiatki.

Chicago, 22. jul.—Hans Max Haupt, oče nemškega saboterja, ki se mora poleg sedmih drugih saboterjev zagovarjati pred vojaškim sodiščem v Washingtonu, je skušal izvršiti samomor. Pregizel si je žilo na roki v zaporu.

Haupt je obtožen krčenja zakonov proti špionaži, ker je skrival svojega sina, saboterja in Hitlerjevega agenta. On je imel obvezano roko, ko je nastopil pred federalnim komisarjem E. K. Walkerjem.

Australija bo zatrla stavke

Produkcija premoga ovirana

Melbourne, Avstralija, 22. jul.—Delavska vlada premijera Johna Curtina se je odločila za zlom rudarskih stavk, ki ovirajo produkcijo premoga. On je naznanil, da se bo poslužil oblasti, ki mu jo daje zakon o varnosti ljudstva. Rudarji, ki zastavkajo, bodo kaznovani v smislu provizij tega zakona.

Premier je dejal, da stavke izvirajo neodgovorni elementi med rudarji. Vse dosedanje grožnje, da bodo kaznovani, so naletele na gluha ušesa pri teh elementih. Zakon določa šest mesecev ječe in plačitev \$400. Na priporočilo justičnega ministra so bile kazni za stavkarje poostrene. Ti so lahko obsojeni v zapor za neomejeno dobo.

Bodočnost bo pokazala, ali bo Curtin uspel v svoji kampanji zatiranja stavk, ki ovirajo ne samo produkcijo, temveč tudi avstralska vojna prizadevanja. Premier je v prvi vrsti Avstralac in v drugi laborit. Njegova politika je mobilizacija vseh sredstev za vojne napore proti sovražniku.

Odbor zahteva izravnavo jurisdikcijskih sporov

Washington, D. C., 22. jul.—Vojno-delavski odbor je pozval voditelje Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij, naj ustanove posebni odbor z oblastjo izravnavanja jurisdikcijskih sporov. Poziv vsebuje tudi svarilo, da bo vlada podvzela drastično akcijo proti unižam, ki ovirajo izravnavo takih sporov. Te so lahko obtožene izdajstva. Povod svarila je dal jurisdikcijski spor med stavbinimi unižami ADF in unijo United Electrical, Radio & Machine Workers (CIO) v Daytonu, O. V sporu je prizadevala tovarna General Motors Frigidaire Corporation.

KAPITALISTI NABIRAJO PRI-SPEVKE ZA RUSE

Čikaški bankirji in industriji ustanovili odbor

POMOČ V ZDRAVLIH IN ŽIVEZU

Chicago, 22. jul.—Ustanovitev odbora za pomoč sovjetski Rusiji je bila naznanjena. Ta odbor tvori vodilni čikaški bankirji in industriji in skušal bo nabrati najmanj \$420.000 v kampanji, ki je v teku po vsej Ameriki. Voditelji kampanje so naznanili, da je cilj vsota \$6.000.000.

Člani odbora za pomoč Rusiji so Edward E. Brown, predsednik banke First National; Philip R. Clarke, predsednik City National Bank & Trust Co.; Henry M. Dawes, predsednik Pure Oil Co.; Sydney G. McAllister, načelnik eksekutivnega odbora International Harvester Co.; Edward G. Ryerson, načelnik odbora Inland Steel Co.; Edward R. Hall, predsednik Harris, Hall & Co., in Laird Bell, član odvetniške firme Bell, Boyd & Marshall. Blagajnik odbora je Hall.

Bell je dejal, da je bila že nabrana vsota \$150.000, odbor pa bo skušal dobiti še najmanj \$270.000, da se doseže za Chicago določena kvota v kampanji. V sklad z pomoč sovjetski Rusiji so po Bellovi izjavi še prispevale International Harvester Co. \$30.000, Inland Steel Co. \$5000, Pure Oil Co. \$5000, banka First National \$7500 in City National \$1000.

"Razkritje, kako se čikaški bankirji in industriji zavežajo važnosti pomoči Rusiji, je značilno," je rekel Bell. "International Harvester Co. na primer nima nobenega vzroka za simpatije napram sovetom, ker so ti konfiscirali njene tovarne v Rusiji pred 25 leti. McAllister, predsednik te kompanije, je bil v Rusiji s Hooverovo komisijo po končanju prve svetovne vojne in od takrat sovraži boljševizem in vse, kar ta predstavlja. Ampak on in drugi vedo, da se lahko sedanja vojna skrajša z dajanjem pomoči Rusiji. Ta bo tudi očuvala sistem svobodnih podjetij in deloma tudi kolektivistični sistem, kar je paradoks. Ti ozirajo zahtevajo pomoč sovjetski Rusiji, ki se odločno in junaško bori proti Hitlerju."

Bell je dalje rekel, da se kampanja vrši po pošti. Denar, ki bo nabran, bo šel za nakup zdravil, obleke, živila in drugih potrebščin. Te bodo vozili v Rusijo parniki, ki ji dovajajo tudi vojni material v smislu sklenjenega dogovora z Ameriko.

"Sedaj ni čas za diskuzije o sovjetski ideologiji," pravi Bell v plamu, ki ga je naslovil magnetom. "Najboljša garancija za ocvanje ameriške krvi in dolarjev je pomoč Rusiji. Mi si ne moremo predstavljati posledice, ki bi prišle, če bi bile ruske armade poražene v tem letu. Te so pogumno in junaško bore proti nacijskim."

Evropa vidi lakoto prihodnjo zimo

London, 22. jul.—Poročila iz kontinentalne Evrope izražajo bojazan pred lakoto v Nemčiji in okupiranih deželah. Opaža se pomanjkanje sadja, krompirja in drugih pridelkov zaradi slabe letine. Naciji so priznali, da je miraz uničil pridelke na poljih v obsegu 8.000.000 akrov. Krompir in drugi pridelki se dele v odmerkih v Nemčiji. Poljedelski minister Herbert Backe je izdal odredbo, da morajo nemški kmetje izročiti ves pridelek nacijski stranki.

Domače vesti

Obliki in poudariti

Chicago.—Miha Polutnik iz Loraina, O., je 21. t. m. v družbi Martina Jurkaša iz Chicaga obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosveta.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 19. julija je po dolgi bolezni umrl v sanatoriju Jakob Opara, star 61 let in doma od Brezovice. Pokojnik je bil samski in v Ameriki se je nahajal 30 let. V Californiji zapuščal brata, v starem kraju pa sestro.

Registracija žensk v Detroitu

Uposlitev v vojnih industrijah

Detroit, Mich., 22. jul.—Registracija vseh žensk v Detroitu in okolici je bila naznanjena. Ženske bodo tvorile vir, iz katerega se bo črpala delovna sila, če nastane pomanjkanje delavcev. Naznanilo so objavili uradni federalnega produkcijskega odbora in federalne uposlovne službe.

Pričakuje se, da bodo industrije, ki so udeležene v produkciji vojnega materiala, uposile najmanj 80.000 žensk v prihodnjih štirih mesecih. Registracija se bo vršila v drugem tednu avgusta. Vse ženske, ki so stare 18 in več let, se bodo morale registrirati, med temi tudi one, ki že delajo v tovarnah.

Federalni uradniki so izjavili, da je registracija prva svoje vrste. Ta bo služila kot vzorec drugim industrijskim distriktom v deželi, če postane problem dobavljanja delavcev akut.

Ernest Kanzler, pokrajinski direktor federalnega produkcijskega odbora, je dejal, da je v detroitskih vojnih industrijah upošlenih okrog 560.000 delavcev, med temi 70.000 žensk. Ko bo produkcija dosegla višek, bodo industrije potrebovale najmanj 740.000 delavcev.

Uspešna transportacija bojnih letal

Izgube v poletih čez morje neznatne

London, 22. jul.—Skoro 995 izmed tisoč bojnih letal, ki se dvigajo v zrak z ameriških in kanadskih letališč in lete preko morja, pride srečno v Anglijo. To je rekord v transportaciji bojnih letal čez morje, ki ga je doseglo poveljstvo te v prvih dvanajstih mesecih. To je prvo letalsko transportacijo.

Izgube znašajo le polovico enega odstotka, dočim so v prvih tednih znašale osem do deset odstotkov. Zasluga za znižanje izgub gre izurjenim pilotom.

Transportacija bojnih letal je težko in nevarno delo. Razdalja med Montrealom, Kanada, in Anglijo je tri tisoč milj, med Begmudo in Anglijo pa 3500 milj. Piloti se morajo dvigniti 20.000 čevljev visoko in leteti v tej višini, da se izognejo zbiranju ledu na letalih.

Železničarji se izrekli za ohlil stavke

Chicago, 22. jul.—Železničarji, člani unije Amalgamated Association of Street, Electric Railway & Motor Coach Employees (ADF), uposleni pri nadzoru železnice, so z veliko večino odglasovali za oklil stavke. Stavka bo oklicana, če bodo zahtevali za zvišanje plače in daljše počitnice odbite.

Greenov načrt za preprečitev inflacije

Važna posvetovanja v Londonu

Vprašanje ustanovitve nove fronte

London, 22. jul.—Tu so se pričela važna posvetovanja med reprezentanti Velike Britanije in Amerike glede ustanovitve nove fronte na zapadu Evrope. Ali so udeleženi v diskuzijah tudi predstavniki drugih zavezniških držav, ni znano.

A. J. Biddle, ameriški poslanik za Norveško, Belgijo, Poljsko, Čehoslovaško, Jugoslavijo in Grško, katerih vlade so v izgnanstvu v Londonu, je imel več razgovorov s premierjem Churchillom in člani njegovega kabineta. Diskuzij sta se udeležila tudi William C. Bullitt, posebni pomočnik tajnika ameriškega mornaričnega departamenta, in Edward B. Stettinius, koordinator posojilno-najemniške administracije. Oba sta nedavno dospela v London.

Predsednik norveške vlade v izgnanstvu je javno izjavil, da bi norveško ljudstvo pozdravilo ustanovitev nove fronte na Norveškem. "Ako bo padla odločitev glede ustanovitve nove fronte, bo norveško ljudstvo v tej vidilo znamenje za svojo osvoboditev," je dejal. "Zagrabilo bo za orožje in se borilo proti nacijskim."

Admiral Leahy v aktivni službi

Roosevelt ga je imenoval za načelnika svojega štaba

Washington, D. C., 22. jul.—Predsednik Roosevelt je dal razumeti, da je on glavni strateg ameriških vojnih naporov, ko je imenoval admirala Williama D. Leahyja za načelnika svojega osebne štaba. Leahy, bivši šef mornaričnih operacij in poslanik v Franciji, je spet v aktivni službi.

Roosevelt je na konferenci z reporterji izjavil, da ga bo Leahy razrešil več dolžnosti, zaenpa je naglasil, da bo on še nadalje vodil vojne operacije na vseh aktivnih frontah in na domači. Senatna potrditev imenovanja Leahyja za šefa Rooseveltovega štaba ni potrebna.

Predsednik je ignoriral vprašanje reporterjev glede ustanovitve druge fronte v Evropi. Apeli za ustanovitev fronte prihajajo iz Moskve in Londona. Roosevelt je le dejal, da bo podvzeta potrebna akcija, ko pride čas za to.

Predsednik je povedal reporterjem, da bo državni tajnik Cordell Hull govoril po radiu in orisal vojno situacijo na splošno. Pojasnil bo med drugim, kaj pomeni zmaga Amerike v tej vojni, kaj bo pomenila v zadevi zaščite človeških pravic, svobode in varnosti za ves svet. Kdaj bo Hull govoril po radiu, Roosevelt ni povedal.

Amerika ima dovolj kavčuka

Washington, D. C., 22. jul.—Zveza kavčukarskih tovarnarjev je izjavila, da je v Ameriki dovolj kavčuka za vse avtomobile, ki bodo v rabi prihodnji dve leti. Avni obodi se lahko predelajo z uporabo umetnega in starega kavčuka. Istočasno je predsednik Roosevelt naznanil, da bo ameriško ljudstvo kmalu informirano o zalozah kavčuka.

Mezdna zvišanja v obliki vojnih bondov

OMEJITEV PROFITOV KORPORACIJ

Washington, D. C., 22. jul.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je sestavil načrt za preprečitev inflacije. V smislu načrta naj bi Roosevelt imenoval posebni odbor, v katerem naj bi bile reprezentirane delavske unije, delodajalci in vlada. V področje tega odbora naj bi spadala mezdna politika in izravnavna nastalih sporov. Vsa mezdna zvišanja naj bi se plačevala v vojnih bondih, ki se izmenjajo za gotovino po vojni.

Načrt vključuje deset točk, ki se vse nanašajo na kontrolo mezd, profitov, življenjskih in vojnih stroškov. Značilnosti načrta za preprečitev inflacije so:

Mezdne izravnavne kolektivnim pogajanjem med delavci in delodajalci. Vse sporne zadeve, ki jih ti ne morejo rešiti, naj se predložijo v izravnavo vojno-delavskemu odboru, čigar odločitev je končna.

Prostovoljni dogovori glede stabilizacije mezd, ki se že izvajajo v ladjegradnji in stavbi industriji. Ustanovitev odbora z enako reprezentacijo delavcev, delodajalcev in vlado, ki naj koordinira mezdno politiko.

Vladna kontrola previšnih profitov korporacij z obdavčenjem, da se onemogoči grmadeenje profitov v vojnem času.

Raztegnitev sistema socialne zaščite, ki naj nudi ekonomsko varnost delavcem po vojni, ko se konča uposlitev v vojnih industrijah.

Prostovoljni prispevki s strani vseh državljanov za kritje vojnih stroškov in kupovanje vojnih bondov. Učinkovita kontrola cen potrebščin in stanarine. Delitev potrebščin, katerih primanjkuje, med vse, da se prepreči grmadeenje. Ustanovitev potrebnih tehničnih oddelkov v področju Rooseveltove administracije.

Green je naglasil, da so načrt odobrili člani eksekutive Ameriške delavske federacije.

Velike zavezniške izgube na morju

Cez 400 parnikov potopljenih

Washington, D. C., 22. jul.—Administracija za vojno plovbo pravi, da so združeni narodi utrpeli ogromne izgube na morju kot posledica aktivnosti osiščnih podmornic. Izgube so bile največje v drugem tednu tega meseca. Podmornice potopile več parnikov kot jih zavezniki zgrade.

Administracija pravi, da so nemške podmornice potopile 415 parnikov samo v zapadnem delu Atlantika od začetka ofenzive v januarju. Ti so bili ameriški, zavezniški in parniki nevtralnih držav. Le Amerika lahko izdekuje parnike v velikem obsegu v svojih ladjedelnicah. Konstrukcija parnikov v britskih ladjedelnicah je omejena zaradi pomanjkanja potrebnega materiala. To velja tudi za druge zavezniške države.

Nadaljnji trije parniki so bili večera potopljeni po osiščnih podmornicah na Atlantiku in v Mehikem zalivu, med temi eden portugalski. Ta je bil napaden in potopljen v bližini Greenlandije. Amerika doslej še ni izdala sredstva za učinkovite operacije proti podmornicam.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina na Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00
na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za štiri leta; na Chicago in Cincero
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$8.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih
članov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti,
drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
pošiljateljsko.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz
naselbin

Vesti iz Detroita

Detroit, Mich.—Nihče ni poro-
čal v Prosveti o slovenskem dne-
vu, ki se je vrtil tukaj 21. ju-
nija. Manifestirale so vse slo-
vanske narodnosti, tako smo bili
zastopani tudi Slovenci; četudi
majhen narod, smo bili odstotno
boljše zastopani kot drugi.
Osemnajst nas je bilo oblečenih
v narodnih nošah in našo grupo
so še posebej slikali; slika je bi-
la priobčena v detroitnem Free
Pressu.Govornikov je bilo nič koliko
—zastopani je bil mestni župan,
državni podgoverner je govoril,
dalje predsednik Slovenskega
kongresa Leo Krzycki, vojta Be-
neš, michiganski senator Stan-
ley Novak, delavske unije so tu-
di bile zastopane, tako tudi vla-
da s svojimi uradniki.Manifestacija je bila impozant-
na. Udeležba bi bila še večja,
ako ne bi bile nekatere organi-
zacije aranzirale svojih priredil-
tev še predno se je organiziralo
slavje slovenskega dneva. Voj-
nih bondov smo pokupili za
\$20,000, kar je pač lepa vsota.Dne 18. julija pa se je vrtil ju-
goslovanski shod v auditoriju
Cass Technical. Za glavnega go-
vornika je bil oglašen minister
Franc Snoj, tako tudi minister
Sava Kosanović in hrvatski ban
Šubičić. Govorilo se je, da na-
stopi tudi Louis Adamič in več
drugih osebnosti. (O tem več
prihodnjiki.)O naši pomožni akciji naj re-
čem le to, da je naša dolžnost,
da pomagamo našim bratom in
sestram v podjarmljeni domovi-
ni. Darujmo v pomožni sklad po
svojih močeh. Kdor ima srce in
čuti z našim trpečim ljudstvom
preko oceana, gotovo ne bo po-
mišljal, temveč bo pomagal. Po-
siano bo vse na pravo mesto.
Pomnite, da vedno prositi in
opominjati ni lahko. Apeliraj
na vse rojake in druge, da pri-
spevajo po svojih močeh. Kdor
hoče telefonično poklicati, da bo
prispeval, naj pokliče Twin-
brook 1-7795, ali pa naj prinese
na moj dom: 17838 Hawthorne
Ave.Vsak dan čitamo, kako naci-
fašisti pritiskajo na ruskih fron-
tah. Ali res ni nobene sile na
svetu, ki bi ustavila to barbarsko
počast? Jeza in žalost me tako
prevzema, ko vidim, kaj se
godi v Rusiji, da bi šla kar sama
tja in pomagala hrabrim Rusom.
In kje je tista druga fronta? Upam,
da se bo vojna sreča
kmalu obrnila Rusiji v prid, kaj-
ti zadnje vesti so zelo neugodne
za junaške armade in za vse, ki z
njimi simpatiziramo in jim po-
magamo.Naj omenim tudi to, da sem
zadnje čase že večkrat slisala, da
bi bilo prav, če bi Hitler sem
prišel vsaj za par mesecev in ži-
de nagnal. Tako nespametno ne-
kateri gobezdajo, ne pomislijo
pa, da Hitler barbarsko postopa
z vsemi, najbolj pa s slovenski-
mi narodi, ne le z židi. Saj lah-
ko vidimo iz poročil v Prosveti
in drugih zanesljivih listih, kaj
vse se danes godi na Sloven-skem, kjer naše ljudi preganja-
jo kot živali.Naj bo dovolj o tem. Ne smem
pozabiti zahvaliti se Tonetu
Jankoviču za priznanje, ki mi ga
je dal kot dopisovalki Prosvete.
Nisem zaslužila, da bi me kdo
hvalil, kajti že od nekdaj sem
vajena le bolj graji kot hvali.
Skušam storiti le to, kar se zdi,
da je prav in pošteno ter ko-
ristno naši skupni stvari. Seve-
da, vsako dela napake, katere
pa je treba popraviti, čim se vi-
di, da smo jih naredili. Vselej,
še ko sem pasla krave, sem sku-
šala ločiti dobro od slabega, po-
štenost od krivice. Takrat mi je
bilo 11 ali 12 let. Nekega dne
sem pa zaštrajkala, ker nisem
imela čevljev in tako tudi v šolo
nekaj časa nisem šla. Ni bilo
nogavic in ne trakov pri čev-
ljih.V šolo sem šla šele na pomlad,
učitelju pa se nisem upala pove-
dati, da sem izostala iz šole zato,
ker nisem imela obutve ne oble-
ke, kajti v šoli je bil tudi domači
sin, ki bi doma povedal in jaz bi
jih dobila. No, "dobila" sem jih
kljub temu, ko sem učitelju re-
kla, da nisem hotela v šolo. S
palico mi jih je nasekal, jaz sem
se pa smejala. Spet me je pokli-
cal ven in mi jih naložil šest-
najst. Potem se nisem več sme-
jala, niti se nisem jokala, le ža-
lostno sem odšla v svojo klop.Naj omenim, da je imel tisti uč-
telj posebno piko na mojega oče-
ta vsled nekega zaslišanja na so-
dišču zaradi streljanja divjačine.Mater sem izgubila ko sem bi-
la stara šest let, ena sestra de-
vet in ena štiri leta stara. Do-
bilo smo mačeho, ki nas ni ma-
rala in tako smo bile izročene na
milost tujim ljudem. Prišla sem
k ljudem, ki so delali dolge ure,
pomagala sem živino krmiti in
opravljala sem razna dela. Ko
sem bila stara enajst let, smo
nekoč listje grabili in nesla sem
koš z listjem, ki je bil menda
težji kot sem bila jaz. Večkrat
me je kdo pohvalil, da sem moč-
na, četudi sem bila majhne po-
stave, kakor sem seveda tudi se-
daj, kar pa ni čudno, kajti vedno
me je tiščalo k tlom, če ne koš
pa brenta. Hrana je bila bolj
slaba in počitka malo. Vrh vse-
ga tega pa smo upoštevali vse
cerkvene poste, ker je bilo tako
v navadi menda po vseh sloven-
skih krajih.Ko sem prišla nekoč domov,
predno je odšla mačeha k očetu
v Nemčijo, kjer je bil uposlen,
je moja sestra zvečer v postelji
začela moliti. S komolcem sem
jo dregnila, naj neha ali vsaj bolj
potiho moli. Oglasila pa se je
mačeha in me nahnulila, češ, kaj
bo še z menaj, ker že sedaj no-
čem moliti. Takrat mi je bilo
dvanaest let. Vidite, molitvi sem
že davno dala slovo, pa me še
sedaj ni vrag pocitral. Ko sem
se leta pozneje odpravljala v
Ameriko, mi je mačeha dala ne-
kaj grošev, naj si kupim škapu-
lir, "da se ne bi ladja potopila",
oziroma če se, da se jaz ne bom
z njo vred. Škapulir naj bi torej
bil nekak rešilni pas!

Pred kratkim je to mesto obi-

Govorniki, ki so na radiopostaji NBC govorili o potrebi gradnje novih stanovanj. Od leve
desno: Philip Murray, predsednik CIO; Glenn L. Martin, predsednik Martin Aircraft Co.; Don
M. Nelson, načelnik vladnega produkcijskega odbora; William Green, predsednik ADF; in Earl
Goodwin od NBC.skal jugoslovanski kralj, mesto
mu je priredilo oficialni spre-
jem in ceremonije so šle naprej.
Dobro bi bilo, če bi šel kralji-
ček pomagat Mihajloviču, na-
mesto da hodi po Ameriki. Ra-
zume se, da on tega ni kriv, am-
pak tisti, ki mu prirejajo spre-
jeme in ga vodijo okrog.
Apeliraj na rojake, da prispe-
vajo v sklad ruskega reliefa. Po-
mislite, kaj se bi zgodilo, ako
Rusija podleže! Rusija je naša
zaveznica, ona bje naš boj, zato
ji moramo pomagati vsi! Jaz po-
biram tudi za ruski relief. Iskre-
na hvala vsem, ki so že darovali
in ki še bodo prispevali za juna-
ške ruske brambove.

Katherine Krainz.

Glas z zapada

Rock Springs, Wyo.—Po roja-
kinji A. Pasaričevi sem bil opo-
zorjen, da bom "zaslišal glas s
hrbov." Oni dan mi res prija-
telj prinese izreke iz A. S. in vi-
dim, da se je župnik Trunk zo-
pet razkorčel in nekaj čveka o
več sto demokracijah. Naj jih ima
on kolikor jih hoče, ne upošteva
pa tiste demokracije, da bi pu-
sti ljudi pri miru.Z župnikom Trunkom je tako,
da vedno nekaj išče. Tudi če ga
nihče niti v mislih nima, on kar
naprej stika za "vzroke," da se
bi prepričal v listih. Verjamem
v demokracijo, ki uči, da smo vsi
ljudje svobodni. Seveda, vsaka
svoboda in demokracija ima svo-
je meje, kar pomeni, da preko-
rači svobodo, čim škodujej svo-
jemu bližnjemu. V zvezi s svo-
bodo in demokracijo so tudi
dolžnosti, ne samo pravice. To-
rej moramo kooperirati, drug
drugemu pomagati kadar koli je
mogoče. Kakšno demokracijo de-
li Bog, ne vem in me to sploh
ne zanima. Le naj čita Prosveta,
se bo vsaj naučil manire in
tolerance, ki jo potrebuje v do-
brni meri.Sedaj vsak težko čaka na izid
procesa proti nemškemu špijonu.
Menda bi bilo res najceneje, ako
jih bi bili takoj poslali v večna
lovišča, ampak to bi bilo naci-
fašistično. Ameriška demokraci-
ja je trdna in si lahko privoščiti,
da vsakemu da priliko do zago-
vora, kajti tako zahtevajo člo-
večanske pravice. To je, da se
mora krivica temeljito dokaza-
ti, nato pa sledi obsodba in ka-
zen. Tako se vrši v Ameriki še
celo sedaj, ko je dežela v vojni.
V nacifašističnih državah pa
vsakega enostavno postavijo ob
zid brez vsakega zaslišanja.

Vojna sreča se zelo čudno

obrača, da človek ne ve kako se
bo končalo. Upati je, da bi Sta-
lin izvalil Nemce v svojo deže-
lo, potem pa da bi udaril po njih,
kar se jim bi najbolj prileglo.
Že mesece se govori in piše o
drugi fronti. Zakaj je še niso
odprli ali začeli? Ako imajo do-
volj orožja in vojaštva ter trans-
portov, je baš sedaj čas, da se
odpre. Skratka, ako so priprave
gotove, bi ne smeli več odlašati,
temveč bi morali takoj udariti,
da se čim prej stare nacifašisti-
na pošast. Ako pa še niso dobro
pripravljeni, tedaj bodo vseka-
kor čakali ugodnejšega trenot-
ja. Saj vsi vemo, da je v intere-
su vseh zaveznikov držav, da
se udari po našem skupnem so-
vražniku tam, kjer ga bo naj-
bolj bolelo. Iz tega menda sledi,
da druga fronta bo prišla, čim
bodo gotove vse priprave zanj.V naši okolici se dobro dela
in delovnih moči je že začelo
primanjkovati, kajti mladi fan-
tje in možje odhajajo v armado.
Pred kratkim je v rovu blizu
Rock Springs težko pobilo
Franka Tavčarja (Počevnika), ko
je nanj padel velik kamen. Ze-
limo, da se bi pozdravil. Poz-
drav vsem čitateljem Prosvete!
John Pintar, 10.

Lasalske vesti

La Salle, Ill.—Z zanimanjem
čitam Barbičeve dopise, sedaj
me pa njegovi dopisi še bolj za-
nimajo, odkar smo se na njego-
vem obisku v La Sallu osebno
spoznali. To je bilo na priredil-
tvi za pomoč našim bednim ro-
jakom v podjarmljeni domovini.
Za časa zadnje svetovne voj-
ne sem bila v starem kraju. Ko
se je avstrijska monarhija zru-
šila, je Slovenija prišla pod Ju-
goslavijo in vsi smo bili v skr-
beh, kako bo srbska vlada po-
stopala z nami. Po pravici lah-
ko zapišem, da ni bilo nič hudega
in srbska vlada je šla bolj na
roke Slovincem nego svojemu
narodu. Strašili so nas, da se
bomo morali srbsko učiti, kar pa
se ni uresničilo. V šolah so res
uvredili ciriliko za otroke, da so
se je učili poleg slovenščine, am-
pak učenje cirilice je zavzemalo
le neznaten čas poduka. Nihče
nas ni vprašal in nihče nas ni si-
lil, da se moramo učiti cirilico.
Šolski poduk je ostal slovenski.V Ameriko sem prišla leta
1930 in predno sem prišla, sem
imela veliko sitnosti. Hodila
sem iz urada v urad, da bi do-
bila dovoljenje in tako sem iska-
la dovoljenje celih pet let, a vse
zaman. Šele ko je moj mož do-
bil državljanske pravice, sem do-
bila dovoljenje za potovanje v
Ameriko. Ves čas mojega iska-
nja dovoljenja me ni nihče vpra-
šal v srbskem jeziku, ker ga tu
dij nistem znala govoriti.Pred kratkim se je pri delu
ponesrečil br. Anton Klopčič,
član našega društva Sokol št. 98
SNPJ, ki je izgubil oko. Nje-
gova hčerka Dorothy je prestala
težko operacijo, mrs. Klopčič pa
je dobila krepko hčerko. Vsi
trije so člani SNPJ in tako bo
tudi njihova novorojenka. Ana
Franković je tudi prestala težko
operacijo in se sedaj zdravi do-
ma. Pri delu se je ponesrečil
John Furr st., ko se je pripe-
tila nesreča z elektriko in je
John skočil čez goreči ogenj na
prosto. Dobil je težke poškodbe
na glavi in na obeh rokah. Zdra-
vi se doma. Na svojem domu
se zdravi tudi Frank Drobne.
Želim vsem skorajšnje zdravlje.Gospodinski klub SND je na
zadnji seji sklenil, da se bodo
naše seje spet vršile vsako prvo
sredo v mesecu, ne več prvi četr-
tek. Prihodnja seja bo torej dne
5. avgusta. Vse članice se va-
(Dolje na 3. strani)bijo, da se gotovo udeležijo te
seje. Na vsaki seji so štiri čla-
nice deležne lepih nagrad. Sedaj
smo pa sklenile, da bomo do-
bile vojne znamke, da tako pomaga-
mo vojnim naporom te dežele, da
z zavezniki vred čim prej porazi-
mo skupnega sovražnika, ki steka
svoje kremplje po nadvladi vse-
ga sveta.Naši slovenski fantje iz tega
mesta so že večinoma odšli k vo-
jakom. Samo iz Kramaršičeve
družine so, že štiri fantje v ar-
madi. Več družin je, ki imajo
po dva in tri sinove v armadi.
Razume se, da se materam sre-
kri, ko gledajo za odhajajočimi
sinovi. Seveda, ne pokažejo svo-
jega čustvovanja, sinovi pa gre-
do z večjim veseljem nad sovra-
znika. Koliko noči mati prebije
v solzah na tihem, tega nihče ne
izve. Težko ga je vzgajala in ka-
jti naj bi bil v pomoč, mora oditi
k vojakom, kajti tako so sklenili
barbarski diktatorji, ki so napad-
li našo demokratično deželo, ka-
teri moramo vsi pomagati, da bo
zmagala. Upam, da se bodo vsi
srečno vrnili potem, ko bodo pre-
magali sovražnika, ki hrepeni po
Ameriki.

Mary Furr, 98.

Še o naši "palitiki"

Cleveland, O.—Dne 16. julija
smo čitali v meščanskih listih, da
je bila zadržana plača Irene
Kelleyjevi, Josephu Goldbergerju
in Jamesu Walshu, mestnim o-
vilnim namestencem, ker da so
kot uslužbenci pri ulični kliši
neko točko s tem, da so se je-
naprej udeleževali pri politič-
nih aktivnostih.
Oba omenjena namestena sta
bila wardna odbornika v svojih
precinkih, dočim je Kelleyjeva
celo kandidirala v državno po-
slansko zbornico na demokratski
listi. O njej pravi poročilo v
angleščini kot sledi: "Irene Ke-
ley is seeking nomination as a
Democratic candidate for the
State Legislature who was hired
on June 22 as a transit system
telephone operator at \$1200 a
year through John E. Lokan,
secretary and patronage chief
for Mayor Frank J. Lausche.
Lawrence J. Young, commission-
er of the civil service commission,
ordered their salaries held up
until they resign from their jobs
or sever with political organiza-
tions."Pozneje smo čitali v cleveland-
skem Pressu, da bo Kelleyjeva
resignirala kot telefonistka pri
transitnem sistemu ali ulični pre-
voznici postrežbi. McCarter, po-
slovodja uličnega sistema, je de-
jal, da je pravilno, da taki usluž-
benci resignirajo, ako jim ni
ljubša politika. Kaj bo sedaj
kel na to naš politični čif Lokan,
nam bo lahko uganiti. Ali bo
mo zopet kje čitali v intervjuu
z našim urednikom (ne Prosvete
tinitim)? Dvomimo, kajti to je
politična kariera, temveč politič-
na oziroma uredniška blamaža,
ki je bila podana cleveland-
ski javnosti, kako se lahko izra-
ljajo mestne ljudske naprave.
Plain Dealer poroča, da je Irene
Kelley dobila tisto službo na La-
karjevo priporočilo, ki je župan
nov tajnik. Upam, da bodo čim
telji razumeli, ne da bi tu ko-
mentiral o tem, kajti to zadnje
sem že pred meseci dovolj je-
no raztolmačil, še prej ko je me-
sto kupilo ulični prevoznik
stem.V listih čitamo, da so sm-
slučaji v tem letu najnižji
zgodovini te dežele. No, pa se
še bojimo vojne! Drugi bi se
smeli bati vojne kot le pogre-
niki, kajti vojna precej škoduje
njihovemu biznusu zato, ker
(Dolje na 3. strani)

Demokracija v delavskih unijah

Delavske unije v Združenih državah so danes velik faktor.
Predsednik Roosevelt in njegova administracija sta na strani de-
lavskih unij, kolikor jima je pač mogoče, zato pa unije izvajajo
vpliv, ki je bil neznan še pred desetimi leti. Iz tega razloga delav-
ske plače se niso dobile "stropa" ali najvišje meje, vsled česar je
velika jeza pri nazadnjakih v kongresu.Čez deset milijonov ameriških delavcev ali ena petina vseh de-
lavcev te dežele je danes organiziranih pri CIO, AFL in raznih
neodvisnih organizacijah. V razmerju s številom 50 milijonov
delavcev v Ameriki to še ni dosti, toda, če pomislimo, da neorga-
nizirana delavska masa šteje zelo malo v splošnem, pomeni deset-
milijonska organizirana sila delavcev zelo veliko in nedvomno bo
ta sila po vojni izvajala precejšen vpliv na ekonomske in socialne
razmere v Združenih državah.Zato je vprašanje, kako je z demokracijo v delavskih unijah,
silno važno. Da so vse delavske unije v Ameriki danes za demo-
kracijo in proti totalitarnemu "novemu redu" v Evropi, o tem ni
vprašanja; vsi delavski voditelji naglašajo podporo predsedniku
Rooseveltu in prisegajo na zmago Amerike in Združenih narodov.Ampak demokracija v besedah in demokracija v dejanjih sta
dve stvari. Danes je važno, da vsakdo demonstrira svoje demo-
kratično prepričanje v DEJANJAH, ne samo v izjavah. Ameriške
delavske unije imajo danes najlepšo priliko, da demonstrirajo svo-
jo demokratičnost delavsko s tem, da odpravijo—plemensko razli-
ko in sprejmejo delavce drugih polti, predvsem zamorske delavce,
kot enakopravne člane.To je danes največja preizkušnja demokracije v delavskih unijah
Amerike.Ta preizkušnja kaže do danes slabe rezultate pri Ameriški de-
lavski federaciji in deloma pri CIO. Ameriška delavska federacija
še danes—"as usual"—diskriminira proti delavcem, ki imajo črno
kožo.Milijon zamorskih delavcev bi danes lahko proizvajalo težke
tanke za armado, ampak unija strojnikov, spadajoča k Ameriški
delavski federaciji in katera ima pogodbo s tovarnami, v katerih
izdelujejo tanke, še vedno ne sprejema zamorcev v svoje vrste.
Dvajset velikih unij AFL ima še vedno točko v pravilih, ki določa,
da se sprejemajo "le delavci bele polti." Dalje je pri AFL devet
drugih velikih unij, ki štejejo skupno skoro milijon članov in ka-
tere tudi izključujejo zamorce.Nadalje so unije pri AFL, ki nimajo izključujoče točke, toda
stari predsodki proti zamorcem so tako globoko ukoreninjeni, da
odklonijo vsakega črnpoltnega prosilca. Nekatere druge unije
skušajo biti "demokratične" pa so dovolile posebne oddelke (auxi-
liaries) za črnce—kakor imajo v južnih državah v vlakih in uličnih
vozovih posebne "jim-crowske" oddelke z napisom "For Colored"
—ampak zamorski člani teh "jim-crowskih" podružnic nimajo pra-
vice glasovanja, dasi plačujejo članarino, torej nimajo niti pravice
kolektivnega pogajanja.Večje unije CIO so v tem oziru bolj liberalne ali demokratične
in sprejemajo črnce z enakimi pravicami. Baš to je priložnost staro-
kopitne unije AFL, da so odprle vrata zamorcem z namenom, da
lahke tekmujejo z unijami CIO; na primer unija pristaniščnih in
mornarskih delavcev AFL sprejema danes zamorce z enakimi pra-
vicami kot belopoltni delavce.Predsodki proti črncem pa so tudi pri nekaterih unijah CIO. Ko
je detroitška družba Packard pred nekaj meseci odprla svojo novo
tovarno za tanke, je hotela uposliti nekaj zamorskih strokovnjakov,
ki se razumejo na kovine, toda 250 delavcev v onem oddelku, čla-
nov CIO, je v znak protesta začelo "sedeti" in s tem so preprečili
uposlitev črnskih strokovnjakov, hkrati pa so vrgli z dela okrog
600 drugih delavcev. Slabo znamenje delavske solidarnosti!Priznavanje enakopravnosti zamorskim delavcem v delavskih
unijah prodira zelo počasi, kljub temu prodira. Največ časti in
kredita v tem oziru gre velikim unijam oblačilnih delavcev v New
Yorku, na čelu katerih sta Sidney Hillman in David Dubinski;
vsa čast tudi rudarski uniji UMWA, katera daje zamorcem enake
pravice. Čez 100,000 zamorcev je danes včlanjenih v oblačilnih
unijah in rudarski uniji. Članstvo unij CIO v južnih državah šteje
eno tretjino zamorcev in samo avtna unija ima okrog 40,000 črncev.Vse to je še premalo. Ako hočeta CIO in AFL organizirati de-
lavce na jugu Amerike, kjer je danes največje izkoriščanje delav-
cev, se morata zanimati za črnce, ki so tamkaj glavna delavska
sila—črnci se pa ne bodo zanimali za te delavske organizacije, do-
kler bodo veljale zanje dve meri. Če so zamorski delavci dobri
kot enakopravni člani v južnih državah, morajo biti tudi na seve-
ru. Starih, nesmiselnih diskriminacij in predsodkov mora biti
konec!Demokracija ne pozna nobene razlike v rasi ali plemenu, kakor
ne pozna narodnostnih in verskih razlik, in smatra vse ljudi na
svetu za enakovredne.To načelo demokracije bi morala priznati in izvajati stoddotno
sleherna delavska organizacija, ako hoče biti demokratična—in če
pravi, da se danes bojuje za demokracijo kot svetovno formo vlade.Govoriti o demokraciji na eni strani, na drugi strani pa delati
nedemokratično in protidemokratično—je hinavščina.Nekateri stari delavski voditelji so že sto in stokrat pokazali, da
jim je demokracija španska vasa. V tem oziru so za las podobni
kapitalistom, ki poznajo "demokracijo" le v svobodnem mezdnem
izkoriščanju ljudi.

Naj se gredo solit s takšno demokracijo!

Člani unije hišnikov (ADF) piketirajo stanovanjsko hišo v New Yorku po oklicu stavke.

Vesti iz podjarmljene tare domovine

Italijani pošiljajo ojačanja v Srbijo

Stockholm, 12. julija (Reuter). Švedska Tagbladet javlja iz Beograda, da sta bili v Srbijo poslani dve italijanski diviziji protiruskim rodoljubom. Trdi se, da so rodoljubi izgubili 800 ljudi. Italijanske izgube se pa ne ve. Berlinke vesti dodajajo, da so italijani "uspešno" zaključili neoperacij čiščenja. Švedski korespondent istega dne trdi, da povzroča rastoca izjacija albanskega prebivalstva proti italijanski upravi vedveče brige italijanskim oblastim. Borbe se nadaljujejo v njih krajih.

V... —
Neki ubili tri višje oficirje London, 13. julija (UP). — Po vatnih vesteh so jugoslovanci četniki ubili tri višje okupacijske oficirje v dravski banovici meji na Italijo.

Kot kazni so italijanske oblasti 15 jugoslovanskih talcev. Po zanesljivih vesteh so jugoslovanci četniki preplavili venjo in se spustili v borbo z italijansko armado. Italijanski okupacijske oblasti dan za m streljajo na desetine talcev brezuspešnem poskusu, da jih ubijejo.

V... —
Moskva poroča o četniških uspehih

New York, 13. julija (NYT). — Umbia Broadcasting System poroča, da je British Broadcasting Corporation citirala večerjatek k ruskemu vojennemu polu, po katerem so "jugoslovanski rodoljubi zavzeli nekaj izmiskih postaj, ki so jih drje nemške in italijanske čete." Učeno je bilo 39 lokomotiv, 100 vagonov in mnogo železkega materiala, izpraznjeni so tovorni vagoni, v katerih je bila pšenica. Ta pa je bila razdeljena med kmete, katerim so jo podveli.

Švedski Broadcast citira italijanski "Corriere della Sera", ki piše: "Italijanske čete tripijo izgube v tej borbi proti nemirljivemu sovražniku, proti prijateljskemu prebivalstvu, v bližini, kjer preži smrt iz za vsakega vogala."

V... —
Nemci sprejemajo v vojsko 16-letne mladence

Washington, D. C., 13. jul. — Učeno je bilo 39 lokomotiv, 100 vagonov in mnogo železkega materiala, izpraznjeni so tovorni vagoni, v katerih je bila pšenica. Ta pa je bila razdeljena med kmete, katerim so jo podveli.

V... —
London o novih podvigih Mihajloviča

London, 12. julija (radio-služba). — V srbskohrvatski oddaji švedskega radia poroča Speak-er, da se je neki jugoslovanski vojak spustil nekje v Turčiji. Njegov je, od kod je avion prišel, je bil moral pristati in se potopiti. Italijani niso priznavajo, da ni uspehov proti Jugoslovancem. "Hrvatski Narod", ki se tiče Zagrebu, piše, da je celotna armada morala voditi več mesecev dni proti vojni komandanta Mihajloviča. Navedajo, da so italijanske izjave velike, o uspehih pa nične poročajo.

Carigrada javljajo, da imajo generala Draže Mihajloviča namen, da povzročajo čim več škodo osiškimi silam. Napadajo prometne zveze nemogočajo prevoz vojnega materiala za vojne sile v Egiptu.

V... —
Zaslužene Jugoslavije

Švedski Wiener Tagblatt poroča, da je v Bitolju se je vrnil konbolgarskih in nemških reirnih oficirjev. V svojih govorih podčrtavali staro bratstvo med Bolgari in Nemci.

Jugoslovansko vrhovno poveljstvo preneseno iz Kaira v Jugoslavijo

London, 10. julija (AP). — Jugoslovanski vojni kabinet je danes sporočil, da je njegovo vrhovno poveljstvo preneseno iz Kaira (Egipt) nazaj v Jugoslavijo in da je aktivni poveljnik 200,000 ali 300,000 rodoljubnih borcev, general Draža Mihajlovič imenovan za šefa generalnega štaba. General Mihajlovič je že minister vojne.

"To je znamenje, da se približava čas odločitve in da vrhovno poveljstvo pripravlja narode v Jugoslaviji na vstajo proti skupnemu sovražniku," je dejal predstavnik jugoslovanske vlade. Prenos vrhovnega poveljstva se je izvršil po ukazu kralja Petra.

Navzlic akutnemu pomanjkanju vsakega materiala povečava jugoslovanska armada pod svojim voditeljem napade na italijanske, nemške in bolgarske okupacijske sile.

Dvojno svojstvo generala Mihajloviča mu daje polno vojno in ministrativno oblast in poveljstvo nad vsem jugoslovanskim teritorijem.

V... —
Iz zaslužene Jugoslavije

Zadružna zveza v Ljubljani, najstarejša in največja zadružna centrala v Sloveniji, je imela pred kratkim svojo glavno redno skupščino. V zvezi je bilo včlanjenih 833 slovenskih združenj, razdelitvijo Slovenije med Nemce, Italijane in Madžare je ta zveza izgubila 595 združenj, tako da šteje danes samo 238 združenj, ki so vse na ozemlju okupiranem od Italije.

"Novo Vreme", Beograd, 28. maja: Komandant Srbije je izdal naredbo, po kateri se morajo vsi inozemski vrednostni papirji in prav tako vsi jugoslovanski vrednostni papirji depozirati v bankah. Za sprejem pologa so določene avtorizirane banke. Prenos vrednostnih papirjev je mogoče samo s posebnim dovoljenjem gospodarskega ravnanja. Kršitelji se ostro kaznujejo.

"Nova Hrvatska", Zagreb, 14. maja: Da dobijo bakreni sulfat za vinograde, je ministrstvo trgovine "Neodvisne" odredilo registracijo vseh cerkvenih zvonov in bakrene posode, trgovske in domače. Trgovanje z blagom je do nadaljnjega prepovedano. Registracija se je imela izvršiti med 15. in 20. majem. Prestopki proti tej odredbi se kaznujejo s tri mesece zapor.

"Bund" javlja iz Rima, da sta dve veliki uporniški bandi obkoljeni blizu Jagodine. Člani te bande so po večini pobiti ali ujeti.

"Kis Ujsag" javlja: Neka komunistična banda 70 ljudi je napadla velik vinograd na vznožju hrvatske občine Rakovec. Pet delavcev, od katerih so trije bili Madžari, dva pa Hrvata, je delelo v vinogradu; uporniki so jih vse pobili. Poleg tega so uničili ves vinograd in odnesli vse, kar se je tam nahajalo.

"Obnova" prinaša iz Beograda

Joseph Curran, predsednik Splošne mornarske unije.

članek pomočnika ministra prosvete Velemirja Jankoviča o vprašanju obnove srbske književnosti. Janković trdi, da so pisatelji in izdajateljske družbe bivše Jugoslavije zanesle destruktiven duh v književnost. Država je bila šibka in je to destruktivno delo odobraval. Zaradi tega je Srbija postala mednarodna kulturna kolonija. Obnova književnosti je problem duha, ki se more širiti samo ustrezno narodnim interesom.

Ladje naj love podmornice

Večja zaščita parnikov v ameriških vodah

Washington, D. C., 22. jul. — Predsednik Roosevelt in mornarični department sta bila pozvana v resoluciji, sprejeti na konvenciji National Boat Builders' Assn., naj se izreče za konstrukcijo malih ladij, ki naj bi lovile osištene podmornice in stražile ameriško obrežje. Resolucija pravi, da bi taka ladja stala samo \$4000 in zgradi se lahko v tridesetih dneh. Če jih Amerika zgradi 3000, bi stale toliko kot moderni rušilec.

Ladje bi bile dolge trideset čevljev in bi lahko operirale v vsakem vremenu. Vsaka bi bila opremljena z globočinskimi bombami in strojnimi, operirale pa bi jo tri osebe. Te osebe naj bi prišle iz vrst ribičev, ki niso podvrženi vojaški službi.

Ladje bi nosile stokrat večji tovor globočinskih bomb kot jih nosi rušilec. Vsaka bi stražila tri milje morske površine in skupno bi ščitile 6000 milj dolgo ameriško obrežje ob Atlantiku. Ladje bi tvorile "varnostni plot", ki ga ne bi mogla "preskočiti" nobena osiščna podmornica.

Podmornica napadla švedski parnik

Stockholm, Švedska, 22. jul. — Podmornica, katere identiteta še ni bila ugotovljena, je napadla švedski tovorni parnik Galeon na Baltičkem morju. Torped, ki ga je izstrelila, ni zadel parnika. Švedski rušilec, ki se je nahajal v bližini, je nato napadel podmornico z globočinskimi bombami, toda rezultat ni znan. Pomorski promet med Švedsko in Dansko je bil ustavljen zaradi min, ki so jih posejala britska bojna letala.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)
10. julija 1942.

Libija. Egipt. Koliko smo zadnje čase mislili o teh krajih. Koliko skrbeli, koliko upali. Koliko se mislimo, skrbimo, upamo. Mehki puščavski pesek, poletna vročina v Afriki. Neznosno mora biti zunaj tankov, neznosno znotraj njih. In vendar se tanki valijo dan za dnem po brezmejnih peščenih puščavi. Bomo ustavili Rommela? Jugoslovani v Londonu so razburjeni: "Kako je obupno, ves Egipt bo šel k vragu, Suez bo šel k vragu". Angleži so mirni. Že lani so računali z izgubo Egipta. "Tudi če izgubimo Egipt, tudi če izgubimo Suez, bistveno to ne bo spremenilo izida vojne. Le zavleklo jo bo za leta." Ko je padel Tobruk, je bolelo. Ker smo postali tako ponosni nanj. Ker je postal simbol britske kljubovalnosti. Zdržal je bolj dolgo kakor katerakoli moderna trdnjava. Zdaj ga imajo Nemci.

Po teh krajih, kjer se vrše bitke tankov, žive Arabci. Britski in arabski vojaki že dolgo bijejo bitke na isti strani kot zavezniki. Se spominjate "Lawrence of Arabia"? Med zadnjo svetovno vojno je živel, delal, se vojskoval z Arabci proti Nemcem. Ko je prvič prišel v Kairo, da je začel svojo čudovito "arabsko karijero", je bil tam Sir Ronald Storrs med pomembnimi britskimi uradniki. Pozneje je bil Sir Ronald v Palestini. "Arabski Lawrence" piše o njem v "svoji knjigi, o njem in o njegovem posebnem poznanju arabskega jezika in mišljenja. Sir Donald trdi, da so Arabci in Angleži po naravi prijatelji med sabo. Zakaj? Kaj je podlaga tega prijateljstva? "Tolerantnost. Britska tolerantnost. Čut za pravico in široka tolerantnost za mnenja drugih ljudi."

Stara stvar je, da Arabci sovražijo Italijane. V Libiji so trčili skupaj, udarili so se in nikdar pobotali. Ni lahko pozabiti, da so Italijani kazali svojo nadmoč tako, da so vzeli libijske glavarje na polet v svojih zrakoplovih in jih zmetali iz njih nad njihovimi mesti. Zapečatili so Arabcem pitno vodo, da jim je živina poginila. Nihče ne more imeti drugega, kakor zaničevanje za take vojake, naj se delajo prijatelje ali sovražnike. Arabci z zaničevanjem sovražijo Italijane. Z Nemci je drugače. Z njimi Arabci dolgo niso prišli skupaj. Zakaj bi jih sovražili? Prišli so prihajati begunci v Palestino. Govorili so o nacijskem obnašaju. Ko je bilo konec jugoslovanske in grške vojne, so se begunci — kolikor se jih je moglo rešiti in ubežati — zatekli v Aleksandrijo in od tam po ostalem Egiptu. Po deželi je odmevalo od grozodejstev, ki jih je nosila s sabo nacijska vojska. Se spominjate St. Johnove knjige in v njej popisovanja, kako so se skušali begunci — Poljaki, Čehi, Jugoslovani, Grki, Angleži — rešiti pred napredujočo nemško in italijansko vojsko, in kolikor se jih je rešilo, se jih je v Egipt in od tam dalje. Z begunci je šla po svetu povest o strahotah pod nacijsko okupacijo. Nihče ne more biti več v dvomih, kaj ga čaka, če pride nemška vojska v deželo.

Zato so ljudje, ki žive po krajih, kjer se bijejo puščavske bit-

ke, prijatelji zaveznikov. Dali so jim, na razpolago svoja pristanišča, svoje aerodrome, svoje železnice, svoje delavce in zaloge. Celo spravili so se s svojimi konkurenti — Arabci in Judje v Palestini — tako, da ničesar ne ovira pomoči zaveznikom. Seveda so dobro plačani za vse, kar dajo. Če bi prišla nemška vojska, bi vzela, kar potrebuje, brez plačila in nikdar bi pravi lastniki več ne videli svojih stvari. Zavezniki pa plačajo za vse. To bogati Egipt, Palestino, Sirijo, Irak. Te dežele to dobro vedo. Egipčanski časopisi, ki so zelo vplivni med Arabci — pišejo za prijateljstvo z zavezniki, mnogi celo, da bi moral Egipt stopiti v vojno proti Nemčiji in Italiji. Veliko je k temu pripomogel osebnost generala Wavell, ki ga v Egiptu visoko spoštujejo kot vojaka in kot nad vse demokratičnega prijatelja Egipta. Ko je imel svoj glavni stan v Kairu, je dan za dnem — če so bile vesti dobre ali slabe — potrpežljivo odgovarjal na vprašanja egipčanskih novinarjev. Arabci cenijo in ne pozabijo njegove obnašanja.

Začela sem vam pravzaprav pisati o Egiptu, ker sem vam hotela povedati o naši — slovenski — vojski tam. Menda sem vam že omenila, da sem bila v poletju 1939 v Trstu. Govorili smo o vojni, ki se nam je smela bližati. Primorski prijatelji so imeli le eno željo: da bi Italija prišla v vojno kot zaveznica Nemčije. Primorci so morali z italijansko vojsko v Abesinijo, v Libijo. Karkoli so že bili njihovi načrti in dogovori, za Italijo gotovo niso bili pripravljeni, da se borijo. Po enem letu Italije v vojni so bila britska ujetniška pristanišča nabasana z italijanskimi ujetniki. Izgubili so Abesinijo, izgubili Libijo do tripoli-tanski meje. Četrta milijona italijanskih ujetnikov v ujetniških taboriščih. Iz teh taborišč so se začeli oglašati Slovenci. Skušali so prepričati Angleže, da so oni sovražniki Italije, resnični, stari sovražniki svojih gospodarjev, ki so jim vzeli lepe primorske kraje. Bilo je baš v onem času, ko je prišla naša vlada v Egipt po polomu balkanske vojne. Angleži in Jugoslovani so prišli skupaj in organizirali iz primorskih ubežnikov — angleških ujetnikov — jugoslovansko vojsko na Srednjem vzhodu. Sestojali se iz samih primorskih Slovencev. Ker naše jugoslovanske vojske se ni moglo nič rešiti iz dežele. Nekaj je bilo naših mladih razkoparjev po svetu. Ti so se pridružili jugoslovanski vojski v Egiptu.

Tako je prišlo do postanka "batalijona kraljeve garde". Vprašala sem našega dr. Kreka, če so bili Slovenci v kakih bojih v Libiji. "Niso še oboroženi. Mi bi radi, da bi napravili iz njih nekaj "tank corp". Ker jih ni veliko. Ali kot oddelek tankov bi predstavljali lepo silo. Tudi so sami inteligentni fantje, ki bi jih hitro izvežbali v mehaniki moderne vojne. Ali za tanke je treba časa. Treba nam je dobiti tankov, potem šele bomo imeli slovenski oddelek tankov." — "Kdo ima poveljstvo Slovencev na Bliznjem vzhodu?" — "Podpolkovnik Prosen, Ljubljana po rodu, bil je pred vojno naš vojni ataše v Ankari." Bazo-vice poznate, to je tednik naše slovenske vojske v Egiptu. Dober časopis.

Treba nam je tankov. Če je kdo med nami Slovenci v Ameriki in tovarni tankov, če vidj, da pošiljajo in delajo tanke za afriško bojišče, naj si le misli, da so ti tanki morda za naše fantje. Da jih bodo veselili Primorci, ker jim bo tako prvič izpolnjena želja, da udarijo po Italijanih in Nemcih. Da se malo maščujejo za vse strašne krivice, ki jih morajo nači prenašati pod njihovo oblastjo. Primorski Slovenci hočejo tankov, hočejo se boriti z zavezniki.

Dolenjka.

Veliki požari v Berlinu

Stockholm, Švedska, 22. jul. — Dopisnik lista Aftonbladet poroča iz Berlina, da je pet velikih požarov izbruhnilo v Berlinu v zadnjih dneh. Domneva je, da so požari posledica sabotaže.

Predsednik Roosevelt gleda prvo izdajo poštne znamke, ki so bile natiskane ob petletnici vojne med Kitajsko in Japonako. Poleg predsednika sta poštni tajnik Frank C. Walker in kitajski guverner dr. T. V. Soong.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

tvih ne pošiljajo domov. Dalje čitamo, da se bodo morale lokomotive železnice Union Pacific z imenom Mikado umakniti in napraviti prostor "lukamatijem" z imenom MacArthur. V resnici to ne bo tako, ampak bolj enostavno: lukamatije bodo samo "prekrstili" iz Mikada v MacArthurja. Da so se tiste lokomotive imenoval Mikado, je bilo vsled tega, ker so bile zgrajene leta 1897 za Japonako, ostale pa so tukaj.

Res je čudno, da ima tako majhen narod med seboj bojevnike, ki so za Statina in proti Stalinu. Se bolj čudno pa je, da ima ta majhen narod tako malo bojevnikov za svoj lastni narod. Tole nam ne gre v glavo, ker hočejo Davidi pomagati Golijatju, sami svojih Davidov pa ne vidijo. Je pač tako, kakor si ta majhen narod naprti na svoje rame razna kulturna prizadevanja, da mu potem pod težo odpoje kultura za kulturo, navadno pa ostane le hladno pivo in "šile" za zmrznjeno grlo!

Dalje čitamo, da bi naciji imeli dvajset divizij več proti Stalinovi armadi, če bi ne bilo v srbskih gorah Dragotina Mihajloviča. Torej če mi pomagamo svojim v Jugoslaviji, je to znak, da pomagamo obenem tudi reči armadi. Pa smo včasih čitali, kadar bo delavstvo združeno, kaj vse da bo storilo. Da, če bo to delavstvo imelo kdaj toliko močnega, da bo znalo razločevati kaj mu koristi in kaj ne, kako si lahko pomaga in kako ne.

Ali je Kleopatra, tista očarljiva Egipčanka, rodila sina? Tega do danes nisem vedel, kajti v take zadeve se nisem podajal. Pravi pa, da je bil Julij Cezar ata in njegovemu sinu da je bilo ime Ptolomej XVI., klical pa so ga po domače za Cezarčeka, ki je vladal s svojo mamico, kajti ona je bila "zavber" kraljica.

V vojnih poročilih čitamo o pogrebanih in ranjenih ter padlih. Pa tudi mi v naši metropoli pogrešamo nekatere rojake. Na primer Franka Petausa iz Little Fallsa, N. Y., ki je bil aktiven zastopnik pokojnega Napreja. In kje neki je George Vitkovič? Ali se je šel ali se ni šel bojevati za Rusijo? Da, mnogo jih je v naši metropoli, ki so med pogrebanimi bojevniki, tako tudi celo pri klubu, o katerem smo včasih precej čitali, so bojevniki na mrtvaškem odru. Saj ni nobenih poročil o klubu niti v klubovem glasilu. What's happened?

Frank Barbič.

Izjava clevelandskega kluba JSZ

Cleveland, O. — Člani socijalističnega kluba JSZ so na svoji seji dne 10. julija soglasno sklenili, da obsojajo izvrševalni odbor "Slovenske narodne zveze" radi apela, poslanega jugoslovanskemu kralju Petru. Tako poniževalni apel so po našem mnenju znak klečplazstva in nevredni državljani, ki demokratske ameriške republike, katere je že sama pred dolgi leti bojevala in izvojevala boj za osvoboditev izpod jarma monarhistične Anglije. Mi nikomur ne nameravamo

kratiti pravice do njegovega osebne prepričanja, vendar pa moramo odločno protestirati, da bi samopostavljeni takozvani voditelji v imenu vsega naroda — torej tudi v imenu zavednih in demokratičnih slovenskih delavcev — pošiljali izjave udanosti na veličanstva, le umirajoče predstavniške reakcije in absolutizma, katere bi morali narodi že davno vreči med staro šaro.

Zavedamo se tudi resnosti položaja, v katerem se nahaja naša stara domovina in izjavljamo, da smo pripravljene sodelovati pri delu za njeno osvoboditev. Toda ta naša nanovo osvobodjena domovina bo morala biti zgrajena na temeljih svobode, enakopravnosti in bratstva. Režimi kralja Aleksandra, regenta in njihovih vlad se ne smejo povrniti nikdar več.

Denar Jugoslovanskega republičanskega združenja se naj ob priliki zopet rabi za ideale, od katerih bo imelo koristi splošno slovensko ljudstvo, oziroma jugoslovanska ljudstva, ne pa pešice režimovcev in njihovih odprod.

Za socialistični klub št. 27 JSZ: Louis Zerk, organizator; John Krabel, tajnik; August Komar, zapisnikar.

Japonska armada zbrana v Mandžuriji

Prpriave za napad na Rusijo

London, 22. jul. — Velika japonska armada je zbrana v Mandžuriji in ta bo morda napadla Rusijo čez nekaj tednov. Med reprezentanti zavezniških vlad v Londonu prevladuje mnenje, da je vojna med Japonci in Rusijo neizbežna.

Zunanji minister neke države je dejal, da je dobil informacije iz zanesljivih virov, da se Japonci pripravljajo na invazijo Sibirije in Zunanje Mongolije. Ta bo morda odredjena čez nekaj tednov. Isti viri so napovedali japonski napad na Pearl Harbor, Havaji, teden dni prej.

Koliko japonskih vojakov se nahaja v Mandžuriji, ni znano. Nekateri trdijo, da je tam armada najmanj 600,000 mož. Japonske vojske posadke tamkaj so bile ojačane s prihodom novih čet. Kitajski uradni krogi so uverjeni, da bo vojna med Japonci in Rusijo kmalu izbruhnila.

Ruski krogi v Londonu tudi vidijo možnost japonskega napada, prepričani pa so, da bo Japonska udarila le, ako bodo Nemci izvojevali velike zmage in prizadeli težke izgube sovjetski oboroženi sili.

Ameriški vojni material dospel v Urugvaj

Montevideo, Urugvaj, 22. jul. — Prva pošiljka ameriškega vojnega materiala je dospela na parniku, ki je pristal v neki urugvajski luki, se glasi uradno poročilo. Urugvajska republika bo dobivala vojni material v smislu nedavno sklenjenega dogovora z ameriško vlado.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpišite svoj list!

